

'Sammenligning af en gul og en grøn fuld-foderblanding i slagtekalvebesætning

Holdene, der fodres med henholdsvis majs- og græsbaseeret fuldfoder adskilles af planker ved foderbordet. De mest ihærdige kalve i majsholdene kæmper dog en brav kamp for at nå en smule af græsfoderet.

Hvordan vokser slagtekalve på et græsbaseeret fuldfoder? Og påvirker det sundheden? Det undersøger SEGES Innovation og Aarhus Universitet netop nu.

Af kommunikationskonsulent Lone Sylvest Søgaard, SEGES Innovation

Kun en mindre del af vores slagtekalve vokser op på fuldfoder. Endnu færre på et græsbaseeret fuldfoder. Og det synes chefkonsulent Mogens Vestergaard, SEGES Innovation er ærgerligt.

"Kvæg er drøvtyggere, og det er slagtekalve også. Deres formaver er udviklet til at omsætte græs, så rent fysiologisk trives deres vom bedst på et foder, der er baseeret på græs," forklarer han.

Derfor afprøver han i disse år forskellige fuldfoderbaseerede fodringsstrategier både i kontrollerede fodringsforsøg i Foulum og på en bedrift i praksis.

Han og Niels Bastian Kristensen fra Aarhus Universitet (AU), vil nemlig gerne have mere viden om hvordan det, de kalder "effektive grovfoderfibre", altså de fibre, der er med til at holde vommen velfungerende og sund, påvirker kalve, der opfedes til slagtning.

Sådan virker græsfibre i vommen

Mogens Vestergaard forklarer, at hvis slagtekalve fodres på en måde, der tilgodeser drøvtyggerens naturlige fysiologi, altså med en vis andel gode grovfoderfibre af passende størrelse, så vil vomindholdet lægge sig i tydelige "lag" i vommen.

"I sådan et lagdelt vomindhold vil de effektive grovfoderfibre lægge sig øverst som et slags flydelag. Det giver de bedste betingelser for at omsætte de gode fordøjelige cellevægge, der er i græsset, og dermed er der brug for færre nemt omsættelige stivelseskilder som korn og kolbemajs. Overordnet set, kan en ration med gode græsfibre give mindst samme tilvækst, og det selvom rationens samlede stivelsesindhold er lavere end i traditionel slagtekalvefodring. Hos slagtekalve, der derimod får en meget stivelsesrig kraftfoderbaseeret ration, vil vomindholdet være en mere ensartet og mere sur 'suppe'," forklarer han.

Det meget sure vomindhold kan forårsage sår på vompapillerne. Drøvtyggere er dog ikke i stand til at føle smerte i vommen, og tilstanden er derfor ikke forbundet med umiddelbart ubehag for dyret.

"Men vi ved, at de effektive grovfoderfibre er gode for vommen. De virker som et slags 'piskeris' og påvirker vompapillerne på den rigtige måde, der er med til at holde vomfordøjelsen i orden," fortæller Mogens Vestergaard.

Gult eller grønt fuldfoder

De effektive grovfoderfibre findes i højere grad i et græsbaseeret foder end i et majsbaseeret foder.

Det er dog et faktum, at langt de fleste af de slagtekalveproducenter, der blander et fuldfoder til deres kalve, baserer rationen på enten helsæd, kolbe- eller kernemajs eller en kombination heraf - det vi her kalder en 'gul' ration.

"Jeg er ikke præcist klar over, hvorfor græsmarksfoder ikke er slået an til slagtekalve. Det kan være fordi, det er lettere at høste majs én gang årligt i stedet for at skulle tage flere slæt græs. Der er også nogen, der synes, at græs ikke dur som foder til slagtekalve," forklarer han.

Mogens Vestergaard har sammen med kolleger fra SEGES Innovation og Aarhus Universitet derfor fået midler fra Kvægafgiftsfonden til de næste to et halvt år at afprøve det, de kalder en gul eller grøn ration til kalve.

"Det handler om at få slagtekalvene så sunde i vommen som muligt samtidig med, de også vokser godt. Og så handler det om naturlighed. Kvæg er udviklet til at leve af græs, og vi skal kunne stå på mål for vores husdyrproduktion og den måde, vi fodrer dyrene på – også i fremtiden. Derfor bliver vi nødt til hele tiden at afsøge nye fodringer og blive klogere," lyder det fra Mogens Vestergaard.

Grøn eller gul ration til slagtekalve

SEGES Innovation og Aarhus Universitet sammenligner græs- og majsbaseret fodring af slagtekalve.

- Et 2-årigt kontrolleret forsøg på Danmarks Kvægforskningscenter (DKC) ved AU Viborg med et mindre antal kalve har vist, at slagtekalve vokser uproblematisk på et græs-baseret fuldfoder
- Fra påske til efteråret 2024 afprøves græs- og majs-baseret fuldfoder samtidigt på slagtekalvebe-driften Enderupvestergård ved Ribe
- De endelige resultater fra afprøvningen i praksis forventes i foråret 2025
- I efteråret 2024 undersøges slagtekalves behov for 'effektive grovfoderfibre' med brug af vom-fistulerede kalve på DKC ved AU Viborg
- Konkret vil der blive produceret og afprøvet 3 forskellige 'fuldfoderpiller' med forskellige grovfoderkilder og dermed indhold af effektive fibre'
- Arbejdet er støttet af Kvægafgiftsfonden.

Jannie og Kims kalve er enten på grøn eller gul hold

På slagtekalveproduktio-nen Enderupvestergård ved Ribe sammenlignes græs- og majs-baseret fuld-foder i praksis.

Af kommunikationskonsulent Lone Sylvest Søgaard, SEGES Innovation

Ca. 360 slagtekalve på Enderupvestergård ved Ribe lægger maver til en sammenligning af majs- og græsfuldfoder. Ejerne Jannie og Kim Nielsen forsøger at have is i deres maver og vise tillid til både fodermester og forsker.

Det første er ikke så svært. For selv om Kim Nielsen med egne ord er kontrolfreak, har han stor tillid til sin fodermester 24-årige Lykke Lerche Holm. Hun har de seneste seks år på bedrif-ten vist, at hun som uddannet produktionsleder fra Gråsten Landbrugsskole har styr på sit fag.

Det næste – at have tillid til forskeren – går nogen lunde.

"Det er da grænseoverskridende at lade Mogens tage over. Heldigvis er det Lykke, der har fodringen i dagligdagen, og det er godt," siger Kim Nielsen med et skævt smil, der under-streger ordene.

Opdeling på majs og græs

Hver anden uge modtager Jannie og Kim Niel-sen 42 småkalve. Siden påsken 2024 er kalvene

blevet delt op i henholdsvis et majshold og et græshold, når de har forladt starterstalden. Der-med har de nu seks græshold og seks majshold, hvert hold er på 30 kalve, og de skal fodres præ-cist efter en foderplan udstukket af chefkonsu-lent Mogens Vestergaard, SEGES Innovation. Enten med en majs-baseret fuldfoderblanding eller en græs-baseret fuldfoderblanding. Foder-planer og foderstyring udarbejdes i tæt samar-bejde med Niels Bastian Kristensen, AU.

Hver uge sender fodermesteren Lykke en fuldfoderprøve af gul og grøn til analyse på Kvægbrugets forsøgslaboratorium i Skejby, så der er fuldstændig styr på, at indholdet ikke af-viger fra det forventede. Kalvene skal fodres på denne måde til de slages, hvor efter det gøres op, hvordan henholdsvis græs og majs påvirker

Fotos: Lone Sylvest Søgaard

De to fuldfoderrationer baseret på græs og majs har et tørstofindhold på henholdsvis 70 og 63 %, og der er ikke foretaget vand-justering.

Chefkonsulent Mogens Vestergaard, slagtekalveproducenterne Jannie og Kim Nielsen og deres erfarne fodermester Lykke Lerche Holm har et tillidsfuldt samarbejde.

tilvæksten, klassificeringen og sundheden både opgjort på bedriftens egne optegnelser og sygdomsfund på slagteriet.

Spændende – og tager tid

At blive kigget så nøje over skulderen af forskere, har Lykke Lerche Holm vænnet sig til.

"Det bliver hurtigt hverdag, og jeg synes, det er meget spændende at være med til. Jeg vil gerne lære mere om fodring," fortæller Lykke Lerche Holm.

De to foderblandinger gør dog fodringen mere kompliceret, og hun bruger cirka en time ekstra om dagen på det.

"Jeg kan godt lide at fodre, det er et dejligt arbejde, men jeg glæder mig også til at komme tilbage til ét slags foder igen," indrømmer hun.

Det er Jannie Nielsen, der har det overordnede ansvar for kalvene, mens Kim Nielsen er hovedansvarlig for markdriften. Og Jannie Nielsen har både gjort sig sine tanker før deltagelsen, og sine observationer under forsøget.

"Jeg frygtede at se en masse trommesyge hos dem, der får græs, men det har vi ikke set. Til gengæld så synes jeg, at vi bruger mindre halm. Jeg tror faktisk aldrig, vi har strøet så lidt, som vi gør nu," lyder det fra Jannie Nielsen.

Og så har hun lagt mærke til en helt ny adfærd hos de kalve, der går på de majsbaserede hold, kun adskilt af en planke til det grønne græsbaseerede fuldfoder hos holdet ved siden af.

"Hvis kalvene på majsholdet kan nå græsfuldfoderet, så gør de det. Hold nu op, der er nogle, der kæmper for at få bare en lille smule af det foder med græs i," griner Jannie og angiver hjemmavant numrene på de to mest græsultne kalve. Så plankerne til adskillelse ved foderbordet er helt nødvendige.

Og netop den observation bliver til endnu ét i rækken af argumenter for at bruge en græsbaseeret fodring, der i Jannies hoved bliver længere og længere.

"Det ligger i dyrenes natur at få græs, det er helt tydeligt. Jeg kan godt lide at fodre dyrene til det, de er bygget til," lyder det fra Jannie Nielsen. Kim Nielsen var lidt mere bekymret.

"Jeg anfægter ikke den grønne blanding nu, det var ellers den, jeg var mest bekymret for fra starten af. Den er sindssygt cellevægsbaseeret, men det vokser de altså bare godt på," erkender han.

En smule erfaring med græs-fodring

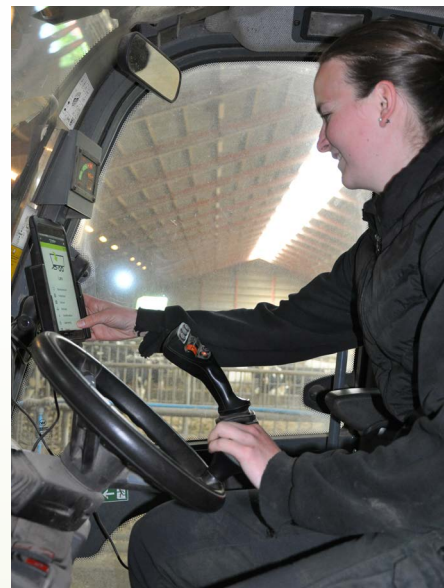
På Enderupvestergård har de tidligere suppleret fodringen ganske lidt med græs, men frem til deltagelse i afprøvningen har det primært været et majsbaseeret fuldfoder, der er landet på foderbordet. Men den våde marskjord drillede majsdyrkingen, og Kim indså, at den form for jord i virkeligheden er meget mere velegnet til at dyrke græs.

"Jeg havde længe tænkt over, hvad jeg skulle bruge vores 50 ha marskjord til. Og marsk-jorden er den altovervejende grund til, at vi skiftede fra majs til græs. Der var dog ingen faglig opbakning til at skifte til græs fra andre end Mogens, alle andre sagde – nej nej, det skal du ikke røre ved," fortæller Kim Nielsen.

Han lægger dog ikke skjul på, at der kan fodres med græs på mange forskellige måder, og at den græsbaseerede foderplan, der benyttes i forsøget, er væsentlig anderledes end den, de selv brugte, før afprøvningen startede.

Afprøvning i praksis er nødvendigt

Jannie og Kim Nielsen har tidligere lagt kalve til afprøvninger, som Mogens Vestergaard stod i spidsen for. Og begge parter gør klart, at et

Fotos: Lone Sylvest Sjøgaard

Seks hold a 30 kalve skal fodres med græsbaseeret fuldfoder, seks hold a 30 kalve med majsbaseeret fuldfoder.

sådant samarbejde både kræver en stor portion tillid fra begge parter og er utroligt givende. Kim Nielsen slår fast, at afprøvninger i praksis er uundværlige.

"Hvis vi ikke afprøver ting i praksis, er de værdiløse. Du kan ikke basere noget på en afprøvning på 15 kalve. Herude i virkeligheden kommer der ting ind fra sidelinjen, og når det sker, skal tingene stadig fungere."

Kalvene i afprøvningen forventes slagtet i perioden august – december. De endelige resultater af afprøvningen forventes formidlet i løbet af foråret 2025.

Fodermester Lykke Lerche Holm bruger cirka en time ekstra på fodringen hver dag. Enderupvestergård leverer årligt cirka 1.030 kalve til Himmerlandskød, både tyre og kvier. 70 % af kalvene er krydsninger – også jerseykrydsninger.

Chefkonsulent Mogens Vestergaard og kollegaer fra SEGES Innovation og Aarhus Universitet følger kvaliteten af ensilagerne brugt i afprøvningen tæt.